

Saksutredning: Trøndelag senter for samtidskunst - drøfting av organisering

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING

1. Trøndelag Senter for Samtidskunst (TSSK) er i dag den eneste institusjonen i regionen som har uttalt mål å formidle samtidskunst. Institusjonen har en rolle å fylle i landskapet som skal formidle visuell kunst til alle regionens innbyggere.
2. Fylkeskommunen forventer at TSSK gjennomfører en strukturdebatt både på organisering, formål og styresammensetning. Særlig viktig er det å få avklart mål for virksomheten og hvordan disse kan nås innenfor en rimelig ressursramme. Dette må også inkludere Trøndelagsutstillingen. I tillegg må det også utdypes sentrets regionale rolle.
3. Fylkeskommunen ber om en skriftlig tilbakemelding på konklusjonene fra strukturdebatten innen 1. september i 2010.
4. Bevilgningen til TSSK for 2011 holdes på samme nivå som for 2010 med tillegg av priskompensasjon på 3 %, kr 1 425 000.
5. Det samme gjelder Trøndelagsutstillinga som bevilges 425 000 kr for 2011.

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

Nummererte vedlegg som følger saken

1. Trøndelag senter for Samtidskunst
2. Trøndelag Bildende Kunstnere
3. NTNU-KIT (Kunstakademiet i Trondheim)
4. Fellesuttalelse underskrevet av de fleste kunstinstitusjonene i Trondheim.

Uttrykte vedlegg i saksmappen

1. Trøndelag Senter for Samtidskunst – utredning fra PWC av oktober 2010 (utsendt i oktober 2010)

GJELDENE FORUTSETNINGER

Kultur- idretts og velferdskomitéen behandlet saken i møte 06.10.2010 sak 45/2010 og fattet følgende vedtak:

1. *Kultur-, idrett og velferdskomiteen tar saken til forelopig orientering.*
2. *Komiteen mener fremdeles at styringsgruppens forslag ikke i tilstrekkelig grad ivaretar en ryddig organisasjonsstruktur.*
3. *Utredningen sendes på høring. Det utarbeides et høringsbrev som ber om innspill også på andre framtidige organisasjonstilknytninger for de oppgavene som ivaretas av TSSK., f. eks i tilknytning til MIST. Forholdet til en evt. framtidig kunsthall må*

vurderes i denne sammenheng. Komiteen peker bl.a. på at MIST, TEKS, Trondheim Kunstforening og andre kunstforeninger i fylket samt ulike utdanningsinstitusjoner (bl.a. NTNU v/KIT) involveres høringen.

BAKGRUNN

Fylkeskommunen har tatt initiativ til en gjennomgang av Trøndelag Senter for Samtidskunst (TSSK). Denne gjennomgangen skal se på formål, oppgaver, økonomi og selskapsform. Det ble opprettet en styringsgruppe med representanter fra sentrets bidragsytere, både finansielt og innholdsmessig; Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Trøndelag bildende kunstnere (TBK) og Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge (NKM).

Mandatet for styringsgruppen:

-vurdere formål, oppgaver, styring og ledelse, selskapsform og økonomi ved senteret. PricewaterhouseCoopers AS (PwC) ved Ingvill Kvernmo engasjeres som prosjektleder og sekretær for styringsgruppen
Utredningen var ferdig 1. oktober og komiteen fikk en foreløpig orientering i møte 6.okt. 2010. Utredningen ble sendt på høring med frist 10. januar 2011

FAKTISKE OPPLYSNINGER

Utdrag fra utredningen:

TSSK er en regional kunstnerstyrt formidlingsinstitusjon lokalisert i Trondheim, opprettet i 1977. TSSK viser skiftende utstillinger med samtidskunst og har som formål å vise nyskapende og eksperimentell kunst. Utstillingene produseres av individuelle kunstnere, kunstnergrupper eller kollektivutstillinger som blant annet Trøndelagsutstillingen. Ved siden av utstillingsvirksomheten er senteret rådgivende for kunst i offentlig rom. TSSK er en arena og møteplass der prosjekter utvikles, seminarer og debatter avholdes.

TSSK drives i fellesskap av grunnorganisasjonene TBK og NKM. Senteret har Trøndelag som sitt primære virkeområde og skal presentere et mangfold av kunstneriske uttrykk og spesielt nyskapende og eksperimentell kunst.

Senteret inngår i et nasjonalt nettverk for kunstnerstyrt formidling. Det finnes 15 slike senter i Norge med ulik drift og organisering. TSSK drives med offentlig støtte fra Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune.

TSSK er institusjonen i Trøndelag som utelukkende formidler samtidskunst som tilfredsstillende profesjonelle krav til kvalitet, uten hensyn til salg.

Ansatte

Sentret hadde i 2009 2,3 årsverk. Dette var fordelt på daglig leder, stilling som førstekonsulent og 0,3 årsverk fordelt på 3 personer som gallerivakter og vaktmester. Tidligere hadde også senteret 50 % stilling som utstillingsleder. Dette var en stilling som ble delt med Trøndelagsutstillingen.

Kunstnerorganisasjonene

Trøndelag Bildende Kunstnere (TBK) er fagorganisasjonen til billedkunstnerne i Trøndelag. Den skal ivareta medlemmenes faglig, ideelle, sosiale og økonomiske interesser. TBK har rundt 140 medlemmer som besitter bred kompetanse innenfor ulike former for samtidskunst i dag. Årsmøtet er TBKs øverste organ. Hvert år arrangerer TBK Trøndelagsutstillingen.

Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge (NKM) er fagorganisasjonen til kunsthåndverkerne i Trøndelag. Deres formål er å ivareta medlemmenes juridisk, økonomiske og faglige interesser. NKM arbeider for å øke regionens bruk av kunsthåndverk. Årsmøtet er NKMs høyeste organ.

Trøndelagsutstillingen

Den er en årlig landsdelsutstilling for billedkunst og arrangeres av TBK og administreres i tett samarbeid med TSSK.

Trøndelagsutstillingen er en av regionens største og tyngste mønstringer av billedkunst – en landsdelsutstilling basert på regional tilhørighet og en 34-årig historie. Utstillingen har en egen budsjettpost og får en egen overføring fra fylkeskommunene.

Framtidig organisering av Trøndelagsutstillingen har vært diskutert i styringsgruppen.

Trøndelagsutstillingen har fri innsendelse og tar sikte på å presentere det som skjer innen visuell kunst hos kunstnere med tilknytning til regionen.

Utstillingen blir arrangert som en juryert kollektivutstilling med fri innsendelse. Alle med tilknytning til Trøndelag (født, bosatt eller studerer) kan søke med alle typer kunstuttrykk.

Organisering

TSSK har en uklar juridisk organisering. I vedtektene omtales organisasjonen som en ”selvstendig organisasjon” uten at dette knyttes til juridiske begrep.

3 av de øvrige 15 kunstnerdrevne sentrene er organisert som stiftelser. Dette gjelder kunstbanken på Hamar, Rogaland kunstsenter og kunstsenteret i Sogn og Fjordane (som er en del av kunstmuseet der). De andre sentrene ser, i likhet med TSSK, på seg selv som selvstendige organisasjoner.

TSSK oppfatter seg selv som en forening. De omtaler ofte kunstnerne knyttet til driverorganisasjonene som medlemmer. Rent formelt er ikke dette korrekt, selv om også kunstnerne selv i stor grad oppfatter seg som medlemmer av TSSK. Juridisk har TSSK ingen medlemmer, men drives av to medlemsorganisasjoner. Det vises til kapittel 9 i utredningen for omtale av alternative organisasjonsformer.

Samfunnsrollen og samfunnsoppdrag

Offentlig virksomhet møter i økende grad krav om samfunnsansvarlig drift. Samfunnsansvar handler blant annet om å forvalte fellesskapets ressurser på en god måte.

Målet for det offentlige er å utvikle regionen og tjenestene gjennom bedre bruk av faglig styrke og fortrinn hos den enkelte aktør. Dette betinger et tett samspill med de ulike aktørene for å sikre en mer helhetlig tenkning og rasjonell bruk av de samlede ressursene.

Fylkeskommunene og kommunen er derfor avhengig av et godt kunstfaglig kompetansemiljø i regionen.

Fylkeskommunene og kommunen gir tilskudd til TSSK fordi institusjonen har en rolle i byens og regionens utvikling.

TSSK ble opprettet for å være kunstnerens eget formidlingsapparat. Senteret legger til rette for at kunstnerens produkter og ideer skal kunne oppleves av, og kommuniseres med, et bredt spekter av befolkningen, terskelen for å møte kunsten skal være lav.

Senteret er dermed et redskap for at kunstnerne skal nå ut til samfunnet med produkter og ideer. Senteret er også et redskap for at befolkningen skal få tilgang til opplevelse og kunnskap om samtidskunsten.

Dersom sentret skal fungere som redskap må det evne å nå ut til samfunnet. Samfunnsrollen og samfunnsoppdraget er årsaken til at TSSK får offentlig støtte. For at senteret skal fylle samfunnsrollen sin må det styres profesjonelt og holde et høyt faglig nivå.

Noe av målet med denne prosessen må derfor være å klargjøre og synliggjøre hva som skal være TSSK sin rolle og oppgave i forhold til dette.

Senterets fortrinn

Senteret må gå gjennom sine styrker og svakheter for å stadfeste sin posisjon i forhold til andre formidlingsinstitusjoner som kunsthaller, kunstforeninger og kunstmuseer. Det er mangfoldet i tilbudet som skaper en helhet for publikum og TSSK må her definere og finne sin rolle. For eksempel er de kunstnerstyrte sentrene de eneste institusjonene med spesiell kompetanse på kunst i offentlig rom, og det gjør at TSSK er godt rustet for videreutvikling på området.

Ingen annen by har kunst og arkitekturutdanning nært knyttet sammen med eget kurstilbud for kunst og offentlig rom. For hele dette området er nøkkelordet kompetanse og kontinuerlig oppbygging av denne. På grunn av eksisterende forutsetninger har TSSK en mulighet til å ta en ledende rolle i utviklingen av dette

Styringsgruppens anbefalinger

Tydligere handlingsrom for styret

I vedtektene er det skissert en rekke bestemmende organ som styringsgruppen mener det må foretas en forenkling og en opprydning i forhold til. Det foreslås at:

- Årsmøtet blir TSSKs høyeste organ og velger styret
- Uravstemning strykes fra vedtektene
- Det blir opp til styret å vurdere om de ønsker et kunstnerisk råd. Kunstnerisk råd blir derfor ikke lenger vedtektsfestet.

Dagens formål kan beholdes

Styringsgruppen mener at formålet til TSSK kan beholdes slik det allerede er formulert, kun med mindre språklige justeringer.

Styringsgruppen oppfordrer TSSKs styre til å se visjonen i lys av de innspillene som kom på workshopen i juni. Dette for å se på om senterets hovedfokus skal være mer knyttet til det regionale perspektivet.

Tydliggjøring av kjerneoppgavene

Styringsgruppen vil anbefale at hovedoppgaver og senterets rolle tydeliggjøres. Slik som det er formulert i dagens vedtekter gir det rom for tolkninger. Styringsgruppen synes ikke senterets hovedoppgaver skal vedtektsfestes. Styringsgruppen vil oppfordre styret i TSSK til å tydeliggjøre hovedoppgavene til senteret gjennom strategiplan og handlingsplaner.

Bedre dialog med offentlige bidragsytere

Styringsgruppen vil anbefale at sentret utarbeider forslag til en skriftlig samarbeidsavtale med STFK, TK og NTFK som regulerer bidragsbalansen og de gjensidige forventningene mellom TSSK og bidragsyterne.

For at samarbeidsavtalen skal fungere etter intensjonen, må den bli en del av styringsdialogen sentret og tilskuddspartene, og årlig gjennomgås og justeres. Styringsdialogen er en arena for gjensidig utveksling av forventinger for bedre samhandling.

Trøndelagsutstillingen

Styringsgruppen vil utfordre TSSK og TBK på å fortsette diskusjonen om hvordan det kan være hensiktsmessig å organisere Trøndelagsutstillingen. Ansvar, oppgaver og myndighet må tydeliggjøres, slik at Trøndelagsutstillingen også framover kan være en viktig arena for regionale kunstnere.

Handlekraftig og kompetent styre

Styringsgruppen mener at styret har en viktig rolle i TSSK. Styringsgruppen vil anbefale at TSSK har et styre som er satt sammen på bakgrunn av en helhetlig vurdering av styrets samlede kompetanse. Styringsgruppen vil fremheve viktigheten av å fortsatt ha kunstnere i styret, men styringsgruppen mener at kunstnerne framover ikke bør ha flertall i styret.

Forening med profesjonell og forutsigbar styring

Styringsgruppen er åpen for at senteret fortsatt kan organiseres som en forening, der grunnorganisasjonene TBK og NKM er medlemmer. Styringsgruppen mener en forutsetning for dette er at vedtektene tilpasses slik at senteret sikres en profesjonell og forutsigbar styring.

Forsvarlig drift framover

Senteret bruker mye tid og energi på å bedre den økonomiske situasjonen. De siste årene har TSSK gått i balanse ved å holde stillinger vakante og det er en uholdbar måte å drive på. For å sikre forsvarlig drift framover må det være et samsvar mellom senterets aktiviteter og økonomi. Det er viktig at senterets ambisjoner i strategiplan og handlingsplaner avstemmes med de offentlige bidragsyterne. Økonomi, handlingsplaner og strategi bør være sentrale tema i forhold til den årlige styringsdialogen mellom senteret og offentlige bidragsytere

INNKOMNE UTTALELSER

Ved KIV-komiteens behandling i oktober ble det bedt om at utredningen ble sendt på en bred høring. Fristen for høringen ble opprinnelig satt til begynnelsen av desember, men ble senere utsatt til 10. januar 2011.

Følgende har sendt inn høringssvar: Trøndelag Bildende Kunstnere, Trøndelag Senter for Samtidskunst, NTNU- KIT (kunstakademiet) i tillegg til en fellesuttalelse underskrevet av de fleste kunstinstitusjonene i Trondheim. (alle uttalelser er vedlagt saken).

TBK

Understreker hvor viktig kunstnerstyrt formidling er som viktig ivaretagelse av samtidskunsten ingen andre aktører gjør dette i dag. *Kunstnerstyring fremmer det eksperimentelle og har lav inngangterskel, representerer et mangfold i det trønderiske kunst- og kulturmiljøet og kunstscenens infrastruktur.*

Trøndelagsutstillingen – viktig debutarena for unge og nyutdannede kunstnere i regionen.

TSSK – enig i forslag om kompetansestyre

Pådriver for samtidskunsten i regionen, kunnskapsprodusent og formidler av eksperimentell og nyskapende samtidskunst

Legge til rette for at nyutdannede kunstnere kan bli i regionen

NTNU KIT viktig at kunstfaglig kompetanse har flertall i styre, men kombinert med annen nødvendig kompetanse.

Om Samfunnsoppdraget: TSSK en viktig samarbeidspartner for KIT om debatter, seminarer, prosjekter med flere

Om Kunst i offentlige rom – bygge opp og videreutvikle nasjonal og internasjonal kompetanse inne dette feltet.

Viktig med variert utvalg av formidlingsinstitusjoner for fagpolitisk debatt og tiltak for å holde på unge kunstnere

Viktig med utstillingserfaring og tilgang til andre kunstneriske oppdrag

Bør ha fokus både på region, nasjonalt og internasjonalt

Fellesuttalelse

Anerkjenne kunstens øko-system, legge tilrette for en dynamisk kunstscene. Viktig at det finnes et bredt utvalg av organisasjoner og institusjoner og aktører for kunst i regionen og at disse ses i sammenheng.

DRØFTING

De to fylkeskommunene og Trondheim kommune tok initiativ til å gjennomgå strukturen ved senteret fordi den er uklar med veldig mange nivå. Når beslutningene skal behandles i så mange instanser vil det kreve mye ressurser i form av saksforberedelse og møtetid. Det må stilles spørsmål ved om dette er hensiktsmessig bruk av tid og hva som oppnås ved en slik organisering. Det andre ankepunktet er senterets organisasjonsform. Utredningens konklusjon er at det fortsatt kan være en organisasjon, men klargjøre nærmere medlemskap og hvem som har beslutningsmyndighet. Disse to punktene henger tett sammen. Hvis en klarer å endre disse to punktene mot en mer effektiv organisering kan mye ressurser frigjøres for å jobbe med det senteret har som hovedmålsetting.

Utredningen har utformet forslag til nye vedtekter som gir årsmøtet øverste myndighet. Det er også gitt klare anbefalinger om sammensetning av styret med sikte på å få inn kompetanse som institusjonen har bruk for, for å utvikle seg i ny og positiv retning.

Endring av vedtekter kan bare gjøres av organisasjonen selv, men fylkeskommunen kan gi sin anbefaling til å gjøre endringer utfra forventninger om å drive institusjonen rasjonelt og effektivt.

Forventninger til institusjonen

Kunstnersentrets hovedoppgaver er knyttet til interessentene som er kunstnerne selv, publikum og offentlige myndigheter.

Det skal formidle samtidskunst til et allment publikum i form av å drive utstillings- og gallerivirksomhet, være rådgivere i spørsmål om kunst i offentlige rom, samt være pådrivere og delta i debatt om kunst i offentlig sammenheng.

De ønsker også selv å produsere for formidling til barn og unge, i den kulturelle skolesekken. Her har de en lang og krevende prosess foran seg for å produsere gode nok tilbud.

Institusjonen selv må ta en diskusjon og beslutning om hvor fokus skal legges innenfor den økonomiske og organisatoriske ramme som er lagt. Drøftingen må også inneholde hvor fokus skal legges geografisk: regionalt, nasjonalt eller internasjonalt. Dette er åpenbart en debatt som må ta utgangspunkt i ressursituasjonen, men også i ambisjonsnivået. Flere uttalelser sier at det er viktig å legge til rette for unge kunstnere ved å gi utstillingsmulighet og dermed større mulighet for at de blir i regionen. Det kan også stimulere til tilflytting av kunstnere. På andre siden er det forventninger til at TSSK skal drive formidling av kunst av nasjonalt og internasjonalt format for å berike den samlede lokale kunstscenen.

Fylkeskommunen har vært hovedbidragsyter til kunstnersentret helt siden starten, først med å videreformidle det statlige tilskuddet i tillegg til egen bevilgning, senere da statstilskuddet ble lagt inn i rammeoverføringen. Sentret skal ha en regional rolle i bla formidling av utstillinger og være kompetansesenter for kunst i offentlige rom. Utstillingsvirksomheten er likevel tettest knyttet til sentret. Fylkeskommunen forventer at også dette blir en del av den kommende diskusjonen sentret må ta, hvilken regional rolle skal TSSK ha framover.

MIST har valgt å ikke gi en egen uttalelse til utredningen, utover som del av nevnte fellesuttalelse.

KIV-komiteen nevner i vedtaket fra oktober at forholdet til en mulig framtidig kunsthall må være en del av vurderinga. Ansvar for Prosjekt kunsthall/formidlingshall, som hadde sin oppstart i prosjekt Kultimathule, er nå overført til MIST. Det er etablert både en styringsgruppe og en arbeidsgruppe som skal utforme prosjektet videre, der fylkeskommunen deltar. Dette er et langsiktig prosjekt som tidligst vil kunne realiseres i 2016. TSSK er i dag ikke involvert i dette planarbeidet.

Trøndelagsutstillingen er en viktig arena for å vise bredden i trøndersk billedkunst, en viktig debutarena og den viser ny og nyskapende kunst i mange forskjellige teknikker. Fylkeskommunen gir en egen bevilgning til denne (2010: 412 000). Dette er en relativt stor sum til en enkelt utstilling. Den er ressurskrevende fordi den er basert på juryering av innsendte arbeider og vises 2-3 steder i regionen. Det må likevel stilles spørsmål ved om det er riktig bruk av offentlige midler å bruke såpass stor sum på en enkelt utstilling som vises i en begrenset periode og på få steder.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Trøndelag Senter for Samtidskunst er i dag den eneste institusjonen i regionen som har uttalt mål å formidle samtidskunst. Institusjonen har en rolle å fylle i landskapet som skal formidle visuell kunst. Fylkesrådmannen mener imidlertid at senteret må ta en omfattende strukturdebatt både på organisering, formål og styresammensetning. Særlig viktig er det å få avklart mål for virksomheten og hvordan disse kan nås innenfor en rimelig ressursramme. I tillegg må den regionale rollen utdypes sett fra senterets side.

Fylkeskommunen forventer at denne viktige debatten gjennomføres av TSSK og dets eiere innen 1. september. Dette må også inkludere Trøndelagsutstillingen.

Bevilgningen for 2011 holdes på samme nivå som for 2010 med tillegg av priskompensasjon på 3 %, kr 1 425 000. Det samme gjelder Trøndelagsutstillinga som bevilges 425 000 kr for 2011.